ՆՈՐ-ԴԱՐ

№ 199 ՏԱՍՆԵՐՈՐԴ ՏԱՐԻ, Հինգշաբթի, 11 Նոյեմբերի 1893 Հինգշաբթի, 11 Նոյեմբերի ՏԱՍՆԵՐՈՐԴ ՏԱՐԻ, № 199

Տարեկան 10 րուբլի, վեց ամիսը՝ 6 րուբլի, երեք ամիսը՝ 3 րուբլի 50 կոպ.
Թիֆլիսում՝ ամիսը՝ 1 րուբլի, հատով 5 կոպէկի.
Բաժանորդ դրւում են Թիֆլիսում միմիայն խմբագրատանը։

Խմբագրութեան հասցէն Тифлисъ. Редакція „Норъ-Даръ“
կամ Tiflis. Rédaction „Nor-Dar“

Խմբագրութիւնը բաց է ամեն օր (բացի տօն օրերից) ժամը 9-ից մինչեւ 2-ը
Յայտարարութիւններն ընդունւում են ամեն լեզուներով։
Յայտարարութիւնների բաժին 2 կոպ., երկրմների համար կրկնապատիկը։

ԵԳՈՐ ՍԻՄԷՕՆԵԱՆ ՍԱՀԱԹՍԱԶԵԱՆԻ

մահը ցաւօք սրտի յայտնում են ազգականներին, բարեկամներին և ծանօթներին հանգուցեալի ծնողները՝ ՍԻՄԷՕՆ և ԿԵԿԷԼ, եղբայրները՝ ԱՂԷՔՍԱՆԴՐ և ՆԻԿՈՂԱՅՈՍ և քոյրերը՝ ՍՈՓԻԱ և ՕՎՍԱՆՆԱՑ ՍԱՀԱԹՍԱԶԵԱՆՆԵՐԸ։

Ցուղարկաւորութիւնն այսօր, Հինգշաբթի, Նոյեմբերի 11-ին, առաւօտեան ժամը 9½-ին, Ախտապարեանի տնից № 41, Սալի վրայ, դէպի Ջուղայի ս. Աստուածածնայ եկեղեցին։

Բ–ծ–ն–ր–գ–ր. 8.

ԹԻՖԼԻՍԻ ԱՐՔՈՒՆԱԿԱՆ ԹԱՏՐՈՆ

Հինգշաբթի, Նոյեմբերի 11-ին, Հայ դերասանական մշտական խումբը կը ներկայացնէ առաջին անգամ

„ԱՐՏՈՑՏ„

Կոմ. 5 գործ., հեղ. ՎԻԼԻԵՆԵՐՈՒԻՒ
(Յայտնի դերասան Պոսսարտի նորագոյն ռեպերտուարից)

Սկիզբն է ծառ ձեչ 7½-ին երեկոյեան, Վերջը գիշերուան ժամը 11-ին։

Տոմսակները վաճառւում են թատրոնի կասսայում։

Ազդ.—Մօտ օրերս խումբը ներկայացնելու է «ՀԱՅՐԵՆԻՔ» դրաման։ Առաջիկայում լինելու է օր. Վարդուհու բենեֆիսը։

(509) 2—2

ՐՈՎԱՆԴԱԿՈՒԹԻՒՆ

—

Առաջնորդող. —Ինչ կրցանկանայինք, որ լինէր։

Քրոնիկոն.—Էջմիածնից։ Նահանգապետների ժողովի բացումը։ Վարկի ընկերութեան վարչութեան նախագահի և տեսչի ընտրութեան օրը։ Բալախանից։ Բկացաւը Թիֆլիսում։ Բազուից արտահանուած նաւթի քանակը հոկտեմբերին։ Կայսերական չնորհ։ Այս օրուայ ներկայացումը։ Գաւառապետի մահ։ Աչան գիւղից։ Հատուածական օրացոյց։

Դարձեալ Ղալագէ գիւղի աղէտի մասին։

«Արտոյտ»։

Քաղաքական.—Քաղաքական լուրեր։

Թուրքիա։

Հունաստան։

«Նոր-Դար»-ի խմբագրութեան։

Բանտարկեալ.—Մոռացուածի յիշատակարանից։

Ցեղկատուն։

Յայտարարութիւններ։

Թիֆլիս, 10 Նոյեմբերի 1893 թ.

ԻՆՉ ԿՐՑԱՆԿԱՑԻՆՔ, ՈՐ ԼԻՆԷՐ

—

Այն օրից, որ Էջմիածնի սուրբ և նուիրական տաճարում միաձայն կատարուեց Հայաստանեայց առաքելական սուրբ Եկեղեցու Պետի ընտրութիւնը—ամբողջ ազգն աչերը դէպի Սիօնի լեռը յառած սրբատարով սպասում էր իւր Եկեղեցու Պետին։

Ազգի ուրախութեան և ցնծութեան չափ ու սահման չկար, երբ յայտնուեց որ ռուսաց մեծ և գօրաւոր Կայսրը հաստատել է ազգընտիր կաթողիկոսի ընտրութիւնը։

«Նոր-Դար»-ը հետզհետէ հրատարակել է Վեհափառ Կաթողիկոսի Երուսաղէմից մինչև Էջմիածին արած ուղևորութեան և այդ միջոցին տեղի ունեցած նշանաւոր դէպքերի նկարագիրը, ինչպէս և ամեն կողմը ցրուած հայերի ոգևորութեան և խանդութեան արձագանք է տուել։

Աւելորդ է այստեղ կրկնել թէ ո՞րտեղ, ո՞ր երկրում և ինչպէս են ընդունել ազգիս Կաթողիկոսին։ Այդ արդէն գիտեն «Նոր-Դար»-ի ընթերցողները և հաւանական է, որ չեն մոռացել։

Այստեղ հարկաւոր ենք համարում վերստին յիշատակել մի երկու դէպք, որոնք կարևոր են մեր ազնիւ խորհրդածութիւնների համար։

«Նոր-Դար»-ն առաջինն եղաւ որ հրատարակեց Վեհափառ Կաթողիկոսի Երուսաղէմից Սուլթանին ուղղած շնորհակալութեան և օրհնութեան հեռագիրը։ Այնուհետև այդ հեռագիրը «Նոր-Դար»-ից արտատպեցին Թիւրքիայի լրագրերը։

Այդ նշանաւոր հեռագրով ազգընտիր Կաթողիկոսն օսմանեան Տրապատկութիւնից և երկրից դուրս գալու ազատիւ ի միջի այլոց և շնորհակալութիւն է յայտնում Սուլթանին՝ երկար տարիներ վայելած բարիքների համար ազօթում է Սուլթանի կենաց համար։

Սուլթանն այդ հեռագրին պատասխանելով իւր կողմից շնորհակալութիւն է յայտնում ազգիս Կաթողիկոսին։

Այս հեռագրերից պարզ է առնուազն, որ թրքական կառավարութեան գիտութեամբ և Սուլթանի հաճութեամբ թրքահպատակ բարձրաստիճան եկեղեցականը գաւլիս է և բազմում Լուսաւորչի Գահի վրայ իբրև ամենայն Հայոց կաթողիկոս։

Երբ սրան աւելացնենք և այն, որ ամբողջ Հայ ազգի համար ս. Էջմիածնում կատարուած Հայաստանեայց Եկեղեցու Պետի այդ ընտրութեանը մասնակցել են մեծ մասամբ օսմանեան հպատակ հայերը—մեզ համար թէ անհասկանալի և թէ օտարոտի պիտի լինի այն, որի մասին հենց այժմս ուզում ենք խօսել։

Երբ Պոլսի հայոց թերթերը աչքի ես անցնում, իսկոյն տեսնում ես, որ Էջմիածնի, Կաթողիկոսի մասին ոչինչ չկայ. մինչև անգամ Կաթողիկոսի անունն անգամ չէ լիշւում այդ թերթերում։ Վեհ. Կաթողիկոսի Երուսաղէմից Էջմիածին արած ուղևորութեան մասին գրեթէ ոչինչ չկայ. եթէ կցկտուր մի քանի լուրեր են հրատարակուել, այն էլ բոլորովին քօղարկուած։ Այսպէս օրինակ գրւում է, որ եպիսկոպոսները եկան Էջմիածնից Երուսաղէմ, վերադարձան, բայց ինչու. այդ մասին ոչինչ չկայ. Կաթողիկոսի մասին մի խօսք անգամ չկայ։

Սա ինչ է նշանակում, սա ինչ հակասութիւն է և ինչպէս բացատրենք այդ քաղաքականութիւնը։

Հայոց ազգի մեծամասնութիւնը Թիւրքիայումն է. Կաթողիկոսը ընտրուել է թրքահայերի մասնակցութեամբ, ուստի կայսրը հաստատել է ընտրութիւնը, թրքական կառավարութեան հաճութեամբ Վեհ. Կաթողիկոսը ճանաչուել է ամենայն Հայոց Կաթողիկոս, Սուլթանը հեռագրով շնորհակալութիւն է յայտնել ազգընտիր Կաթողիկոսին, հետևաբար Նրան ճանաչել է. և այնուհետև օծուել է Կաթողիկոսը իբրև Հայոց Կաթողիկոս։ Ի՞նչ է ուրեմն այդ ամենից յետոյ ինչպէս է, որ Հայերի մեծամասնութիւնը՝ թրքահայերն իրենց եկեղեցու Պետի մասին ոչինչ չեն լսում, ոչինչ չըպիտի իմանան։

Այս հակասական դրութիւնը մեզ համար աւելի անհասկանալի է—որովհետև այդ դրութիւնը հակառակ է թրքական քաղաքականութեան աւանդական ճարպիկութեան և ուղղակի վնասում է թրքական պետական շահերին։

Արդէն նախընթաց առաջնորդողում Թիւրքիայի վերաբերութեամբ մեր արած դիտողութիւններից պարզ է, որ մենք երկու կողմի համար էլ բարի՛ենք ցանկանում և խորը համոզուած ենք, որ մէկ կողմի կրած վնասից միւս կողմը զերծ չի մնալ։

Թրքական արտաքին գործերի մինիստրութեան հերքումից (հրատարակուեց «Նոր-Դար»-ում) իմանում ենք, որ թրքահայերը իրենց սովորութիւնների, լեզուի և կրօնի բացարձակ ազատութիւն են վայելում։

Արդ ինչ ազատութիւն է այդ, եթէ թրքահայերը իրենց եկեղեցու Պետի մասին ոչինչ չըպիտի իմանան։

Ամենածանր պարագաներում իսկ թրքական քաղաքականութիւնը գիտացել է իւր շահերը պահպանել. Ալի և Ֆուադ փաշաներն այդ կողմից եւրոպական դիպլոմատներին հիացումն էին պատճառում։

Այդ իսկ պատճառով չենք հասկանում այն հակասական դրութիւնը, որի մէջ ձգել է իրեն թրքական կառավարութիւնն այժմեան իւր քաղաքականութիւնով։

Միմիայն Թիւրքիայի թշնամին կարող էր Կաթողիկոսի վերաբերութեամբ բռնած այդ քաղաքականութեանն իւր հատնութիւնը տալ։

Հաւատացած ենք, որ եթէ թրերի դրութիւնը ներկայացուի Սուլթանին ինչպէս հարկն է և պետութեան իսկական շահերը լրջութեամբ հաշուի առնուին—այդ տարօրինակ դրութեան վերջ կտրուի, որ ամեն տեղ դժգոհութիւն է պատճառում ու մտքերը պղտորում և սխալ հասկացուած քաղաքականութեան անգօրութիւնը մերկացնում։

ՔՐՈՆԻԿՈՆ

ԷՋՄԻԱԾՆԻՑ.—Նորին Վեհափառութեան հրամանով պ. Վարդան Արծուանը նշանակուած է ճեմարանի վերակացու. այդ պաշտօնը պ. Աբովեանը վարում էր և առաջ, բայց Սեդրակեան եպիսկոպոսի տեսչութեան ժամանակ հեռացրած էր։

—Պ. Ղազարոս Աղայեանը, որ ճեմարանում դաս չունի, մասնակցում է մանկավարժական ժողովներին։ Երբ հարցրել են, թէ ինչու է մասնակցում, քանի որ ուսուցիչ չլինելով իրաւունք չունի, պատասխանել է թէ մի օր ինքն էլ է եղել տեսչի օգնական։

—Նորին Վեհափառութիւնը հրամայել է, որ ճեմարանի բոլոր գրքերը չարուին աշակերտներին, այլ որոշեալ գրքեր, որի համար և պահանջել է գրքերի ցուցակը։

—

Հետզհետէ Թիֆլիս են հաւաքւում Անդրկովկասի նահանգապետները Կովկասի պ. Կառավարչապետի մօտ տեղի ունեցող խորհրդին մասնակցելու համար։ Այդ խորհրդի մէջ ծրագիր պիտի մշակուի անասունների ժանտախտի դէմ միջոցներ ձեռք առնելու։

—

ԲԱԴՈՒԻՑ.—Մարդասիրական ընկերութիւնն այս կարճ միջոցում դրամական մեծ նուէրներ է ստացել.—եղբ. Կրասիլնիկեանցներից՝ 10,000 րուբլի, հանգուցեալ Պատուականեանցի կրտակի համաձայն՝ իւր թողած կարողութեան քսանհերդ մասը—20,000 րուբլի, ընդամենը՝ 30,000 րուբլի։

—

Թիֆլիսի քաղաքային վարկի ընկերութեան վարչութեան նախագահի և դիրեկտորի ընտրութիւնները նշանակուած են առաջիկայ կիրակի, Նոյեմբերի 14-ին։

—

ԲԱԼԱԽԱՆԻՑ.—Դարձեալ հրդեհ։ Արդէն «Նոր-Դար»-ի ընթերցողներին յայտնի է այն լուրը, որ Ռոմանեան հողում եղբայրք Նոբելի մի հորից նաւթ է ա-

տաւիժում 145 սաժ. խորութիւնից։ Մինչև օրս այդ վիժումը չարունակում է. նաւթի մի մասը թափւում է Ռոմանեան լիճը, որի երկարութիւնը կը լինի մօտաւորապէս մէկ ու կէս վերստ. իսկ լայնութիւնը կէս վերստ, Վերոյիշեալ լիճը տախտակով երկու մասի է բաժանուած, որպէս զի նաւթը չփչանայ։ Այսօր, Նոյեմբերի 5-ին, ժամը 7-ին երեկոյեան յանկարծ լուսաւորուեց Բալախանին ու լուսեց մեքենաների բոլոր սուլոցը. հրդեհ է ընկել յիշեալ նաւթատեղում։ Այրւում է նաւթը։ Ամբողջ Բալախանին լոյս է ինչպէս ցերեկ, չնորհիւ հրդեհն լուսեներին։ Բարեբախտաբար հրդեհը գտնուում է մի ծայրում ու չի հարակում հազարաւոր վիչկաններըը։ Դրան նպաստում է հիւսիսային քամին։ Անթիւ բանուորներ են որ հող են կրում չարուանը ծածկելու, բայց դարձեալ անօգուտ։ Այսօր տեխնոլոգ Միւլերը մի գործիք հնարեց, որ արդէն պատրաստ է. դրանով են կամենում հանգցնել. բայց առ այժմ չի կարելի այդ մասին գրել։ Հրդեհի պատճառը յայտնի չէ։ Ասում են, որ էլէքտրական լուսաւորութեան լապտերն իբր թէ կը-տրւում է և կտորտանքն իբար վրայ ընկնելով՝ առաջանում է կրակը. բայց չատրուանի մօտ այդպիսի լապտեր չի եղել, վաղօրօք վեր ցրած են եղել։ Հաւանական է, որ թշնամաբար է կրակուած։ Մի քանի րոպէում հրդեհը տասնեակ հազարներ կլանեց։ Եթէ այսպէս չարունակուի, չատ երկիւղալի է։

—

Թուրքաց սուլթանը բարեհաճել է վերակրութեան աստիճան չնորհել կայսերական գանձի մինիստր հայազգի փորթուգալ Մկրտչէլ էֆէնդուն, որ հետևաբար վաչտյութեան սիրտոտս է ստանում։

—

ՍԱՂԵԱՆԻՑ. — Համագիւղացի Ա Թ. առաջին կինը վախճանւում է անցեալ տարի խոլերայից. կրկին կին է առնում ուրիշ գիւղից. չար աստղի տակ է կատարւում դրանց ամուսնութիւնը. չեն հաշտւում միմեանց հետ այր և կին. չարունակ դժգոհութիւնների մէջ են լինում. քանիցս կինը դուրս է գալիս ամուսնու տնից, էլի վերադառնում։ Այս քանի օրն էլ հաւաքում է կինը իւր բերած իրերն ու դուրս դնում. նորից վերադառնալիս՝ դաշոյնի հարուածներ է ստանում ու վախճանւում։ Բանտարկուած են արդէն թշուառ սպանուածի թշուառագոյն ամուսինը և դրա եղբօր որդին։

Ատուծոյ խնամքին են յանձնւում այսօր երկու աղքատ ընտանիքի մանրիկ երեխաները։

—

Թիֆլիսում, ինչպէս երևում է պաշտօնական տեղեկութիւններից, երեխաների մէջ տարածւում է բկացաւը։

—

Անցեալ հոկտեմբեր ամսին Անդրկովկասեան երկաթուղով Բագուից արտահանուած է 11,024 վագոն նաւթային բերքեր, այսինքն 1,000 վագոն պակաս անցեալ 1892 թուի նոյն ամսին արտահանածից։

—

Թագաւոր Կայսրը հոկտեմբերի 13 ին ամենաողորմածաբար բարեհաճել է չնորհել ջրից խեղդուողներին ազատելու

համար ս. Վլադիմիրի չքանչանի արծաթեայ մեդալներ ժապաւէնով ի միջի այլոց հետևեալ անձերին. Թիֆլիսի Կաթետների կուլտուսի աշակերտ Կոստանդին Մարգարեանցին, համալսարանի ուսանող Յովհաննէս Զաւրիեանցին, Թիֆլիսի քաղաքացի Բագրատ Մոնթոյեանին, Նիկողայոս Զաղանեանին և գրաշար Ղևիտ Ներսիսեանին։

—

Այսօր, հինգշաբթի, նոյեմբ. 11-ին, հայ դերասանական մշտական խումբը ներկայացնելու է «Արտոյտ» պիեսը, որ նշանաւոր գերասան էրն. Պոսսարտի նորագոյն ռեպերտուարից է։ Այդ պիեսում էր, որ Պոսսարտը կատարում է Ալէի դերը, որ մեր խմբում խաղալու է մեր տաղանդաւոր կոմիկ Տէր-Դաւթեանը։ Աւելի հետաքրքրութեան համար սոյն համարում առաջ ենք բերում այդ պիեսի համառօտ բովանդակութիւնը։

—

Նոյեմբերի 8-ին Ալէքսանդրապոլում վախճանուել է տեղոյն գաւառապետ Բուակևիչը։

—

ԱՇԱՆ գիւղից (Նուչու գաւ.) – Մեր գիւղի եկեղեցին ահա մի քանի տարի է, որ սկսել է բարեկարգուել։ Շնորհիւ մի քանի եռանդուռ երիտասարդների եկեղեցին այժմ ունի թեթեղեայ տանիք, ներսից կանոնաւոր սպիտակացրած պատեր. մի խօսքով՝ համեմատաբար լաւացել է, թէև թերութիւնները դեռ շատ ունի։ Այսպէս օրինակ դեռ բակը բաց է, լուսամուտները խաւար հայլն։ Ի լրումն այս ամենի, այս օրերս մեր եկեղեցուն մի հինգ պուդանոց զանգակ նուիրեց մեր գիւղացի պ. Աւետիս Ղազիեանցը. զանգակը մօտ 200 րուբլի է նստել պարոնի վրայ։

Ցանկալի էր, որ գիւղիս արդէն հաստատուած եկեղեցական-ծխական ուսումնարանի մասին ևս հոգացուէր։

—

Ստացանք արժ. Դիւտ քահ. Ազանեանցից նրա կազմած 1894 թուի հաստուածական (պատի) օրացոյցը, որ վեցերորդ տարին է հրատարակւում։ Այս օրացոյցի մէջ մի քանի բաներ են աւելացրած։ Ինչպէս երևում է, այս օրացոյցն արդէն ընդունելութիւն է գրտել հասարակութեան մէջ։ Գինը 60 կոպ. է։

ԴԱՐՁԵԱԼ ՂԱԼԱԴԵ ԳԻՒՂԻ ԱՂԷՏԻ ՄԱՍԻՆ.

—

Մեր նախորդ նամակում («Նոր-Դար» № 192), Ականատես ստորագրութեամբ, ասացինք, որ Ղալագէ գիւղի հրդեհից առաջացած վնասը հաշիւը հաղարից աւելի է. այս երևում է գաւառապետի մեզ տուած ցուցակից, որ կազմել է պրիստաւը՝ գիւղից ընտրուած չորս բարեխիղճ մարդկանց մասնակցութեամբ։ Այդ ցուցակի մէջ գիւղացիների վնասը որոշուած է ընդամենը 100,773 րուբլի՝ բացի եկեղեցու և ուսումնարանի վնասից, որ միասին տասը հազար րուբլի է որոշուած։

Հրդեհի լուրը Բագու հասնելուն պէս՝ միլտ դէպի իրենց կարօտ եղբայրները գթառատ ու ողորմած բազուեցիք և մասնաւորապէս «Մարդասիրական ընկերութեան» խորհուրդը՝ արժ. բարեկարգչի եկեղեցու բեմից խօսած քարոզից դրդուած՝ իսկոյն ընտրեցին եօթը հոգուց բաղկացած մի յանձնաժողով, որ բարեկարգչի մասնակցութեամբ՝ հանգանակութիւն անէ յօգուտ Ղալագէ գիւղի հրկիզեալների։ Երեք-չորս օրում հանգանակութեան գումարը հասաւ 2700 րուբլուց աւելի, այլ և ժողովուրդից իննհակ զանազան հնամաշ հագուստ ու խանութներից ժողոված չգեղէն։ Առանձին չնորհակալութեան արժանի է թուրք բարեգործ Հաջի-Զէյնալ-Աբդին Թաղիևը, որ այս դէպքում ևս անմաս չմնաց հայերին օգնելու գործում՝ 200 րուբլի նուիրելով։ Յանձնաժողովն իւր միջից ընտրեց երկու հոգի, որ պատրաստած փողն ու հագուստն անձամբ տանեն ու բաժանեն կարօտ հրկիզեալներին։ Հոկտեմբերի 21-ին՝ իմ ընկեր պ. Հայրապետ Քոչարեանցի հետ միասին ճանապարհ ընկանք երկաթուղով և առաւօտեան 8 ժամին հասանք Ուչքար կայարանը, որտեղից $16^1/_2$ վերստ սլոտաի ճանապարհն անցնելով՝ 11 ժամին հասանք Գեօկչայ ափանը. այդտեղ ներկայանալով պ. գաւառապետին՝ յայտնեցինք, որ գիւղի հրկիզեալների օգտին նպատ ենք տանում. անչափ ուրախացաւ բարի գաւառապետը և խորին շնորհակալութիւն յայտնեց Բագուի հայ հասարակութեան այն մասին, որ իւր աչքով տեսած թշուառների համար այդպէս չուտով նպատ է հասցնում. ապա տուեց մեզ գիւղում այրուածների ու նրանց վնասների մասին կազմած ցուցակի պատճէնը. և մենք դոյն օրն և եթ չորեքշաբթի ճանապարհներս Գեօկչայից մինչև Ղալագէ 25 վերստից աւելի կըլինի, այն էլ դաբիվեր։ Մթնով հասանք գիւղը։ Մարդիկ հրապնեռով էին մեզ առաջնորդում աւերակների միջով. ոչինչ չէինք տեսնում, միայն մոխրի ու այրուածի հոտն էր՝ որ զգում էինք։ Մեզ իջեցրին գիւղի ամենահին օջաղ Ստեփան-Գեօվխանց Բալասիի տանը, որի կէս մասում թափուած էին հարևանների տների հրդեհից ազատած կիսայրուած անկողինները։ Առաւօտը վաղ վեր կացանք և գնացինք աւերակները տեսնելու, բայց մեր սրտի յուզմունքն ու աչքներիս արտասուքը խեղդում էին մեզ. էլ չկարողացանք առաջ գնալ։ Վերադառնալով բնակարան՝ առաջարկեցինք հասարակութեանն ընտրել իրենց միջից չորս բարեխիղճ անձ, որ նրանց մասնակցութեամբ բաժանենք մեզ հետ բերած նպատակները։ Հասարակութիւնը յայտնեց՝ թէ արդէն կան ընտրուած չորս անձ, որոնց պարտքն է հոգալ հրկիզեալների մասին. դրանք են՝ Հայրապետ Եաբլոկեանց, Սամուէլ Տէր-Սահակեանց, Սարգիս Ղարայեանց և Բալասի Ստեփան-Գեօվխեանց։ Ամբողջ օրը՝ ընտրուածների և գիւղի տանուտէրի մասնակցութեամբ, հաղիւ կազմեցինք այրուածների ցուցակը՝ թէ իւրաքանչիւր ընտանիք քանի՛ հոգուց է բաղկացած։ Միւս օրը, կիրակի, բաց արինք բերած հակերը և դասաւորելով բեմական արուեստին, սիրով ընդունեցի սրանց հրաւէրը։ Բայց սա հենց իւր առաջին քայլափոխում հանդիպեց մի անակընկալ արգելքի։ Այն դերասանուհիները, որ առաջին խմբի ներկայացումներին սիրով մասնակցում էին, կարծես խօսք մէկ արած, ժողովի օրն իրենց կարճ նամակներով հրաժարուում էին մասնակցել։ Բնականաբար այս բանն առաջ էր եկել բոլորովին մի յիմար պատճառից։ Առաջին խմբի հրաժարեցրած անդամները, որոնք իրենց վիրաւորուած էին զգում, դերասանուհիների միջոցով մտածում էին վրէժ լուծել։ Ի հարկէ, այդ բանը չատ լաւ գիտէին յարգելի դերասանուհիները, բայց իրենց սեռին յատուկ անմտութեամբ, թոյլ էին տուել իրենց զէնք դառնալ ուրիշների ձեռքում։

Սա վրէժխնդրութեան ամենաստոր ձևն է, բայց ցաւելով պէտք է ասեմ թէ՝ սա հայերին յատուկ մի ձև է։ Չէ՞ որ հրապարակի վրայ փայլող չատ չատերը, լինին հոգևորական կամ աշխարհական, վաճառական կամ կալուածատէր, նոյն իսկ յայտնի գրաղէտ-պուբլիցիստ—հենց սրա նման ստոր ու քամնելի միջոցով են վրէժ լուծում միմեանցից...

Մեր քաղաքում ամբողջ թատրոնական չենք կառուցանելու խնդիրն այնքան դժուարին չէ, որքան դերասանուհու պակասութեան խնդիրը։ Մի ժողովուրդ, որ երկար դարեր դրացութիւն է ունեցել մահմեդական ժողովրդի հետ, որ նոյնքան երկար դարեր էլ այդ ժողովրդի դերիչխանութեան տակ գըտնուելով, կամայ ակամայ իւրացրել է նրա հարեմական կեանքի սովորութիւնները, որի մասին նկատելի երկրորդ գլխում—այդ ժողովրդի մէջ դերասանուհի սրտնեղն իսկապէս դիւրին գործ չէր։ Վերջին խումբն այս բանը չատ լաւ գիտէր, մանաւանդ, որ եթէ հազարից մէկը գտնուէր էլ, պէտք է, որ քիչ ու չատ բեմական ձիրք էլ ունենար, որ նոյնքան ծանր հարց էր։ Իսկ խումբն էլ իւր կարգում չափազանց պահանջող էր. նա աւելի լաւ էր համարում, որ ժողովուրդը թատրոնից և դպրոցը նրա արտադրած արդիւնքից զրկուի, քան պատահած համբակին ու համբակուհուն դեր տալով, թատրոնը վայր ընկնի իւր բարձրութիւնից։

Իմ կարծիքով նրանք չատ օրինաւոր կերպով էին դատում։ Երանի թէ ամենքն էլ այսքան լուրջ կերպով վերաբերուին դէպի թատրոնը, որից կախումն ունի թէ նոյն իսկ թատրոնի առաջադիմութիւնն ու յարատևութիւնը և թէ ժողովրդի բուն չահերը։ Երանի թէ դաղաբէին թատրոնը ժողովրդին կեղեքելու միջոց դարձնելուց, որպէս անում են չատ թափառական անկոչ դերասաններ։

Այս դժուարին հարցը լուծելու համար, խումբը խնդրից տեսուչ հօր առջակցութիւնը։ Եւ չսխալուեց։ Սա քահանայ լինելով հանդերձ զարմանալի մի մարդ էր։ Նրա համար արգելք, խոչընդոտ կամ այլ դժուարութիւններ գոյութիւն չունէին։ Անկարելի բառը նրա բառարանի մէջ չկար. չկար նոյնպէս և յուսահատութիւն բառը։ Նա չգիտէր յուսահատուել և թերևս դրա համար էր, որ անկարելին նրա համար միչտ կարելի էր դառնում։

Եւ նա որպէս միչտ, նոյնպէս և այս անդամ գործով ապացուցեց այդ։ Բանակցութեան մէջ մտաւ նոյն դպրոցի առաջադէմ աշակերտուհիների ծնողների հետ, հերքեց նրանց ընդդիմախօսութիւնները, կշտամբեց, նախատեց նրանց և էլ չգիտեմ թէ ինչ արեց, սակայն աջողեց՝ հարեմական սովորութեան արմատները նրանց գլխից դուրս խլելով, համաձայնութիւն կայացնել։

Եւ ահա աւել քան ութն օրիորդներ, դպրոցի առաջադէմ աշակերտուհիներից, մեր տրամադրութեան տակ դրուեցան։

Բնականաբար և՛ խումբը, և՛ դպրոցն ուրախ էին այս աջողութեամբ. մէկը յաղթել էր իւր հակառակորդներին, միւսը ձեռք էր բերել իւր չահի աղբիւրը։ Իսկ ես... ես նոյնպէս ուրախ էի, որ Եփիմէն մեր խմբի մէջ էր։ Եւ իմ ուրախութիւնն անսահման էր. ես թեւեր էի առել, ինձ թուում էր թէ այնուհետև հրաշքներ պէտք է գործեմ բեմի վրայ։

Մենք սկսեցինք ներկայացումները մեծ աջողութեամբ։ Սրա ապացոյցն այն էր, որ դահլիճը միչտ լիքն էր լինում ընաիր բազմութեամբ և դեռ չատերն էլ չկարողանալով տոմսակ ձեռք բերել, դժգոհութեամբ հեռանում էին թատրոնից։ Զնայելով որ թատրոնը խլում էր ինձանից բաւական թանգ ժամեր, չընայելով որ ղրկւում էի ես դիչերուայ քաղցր քնից, այնուամենայնիւ այս ղբղկանքները չէին կարող դերակչռել այն քաղցր վայրկեաններին, որ վայելում էի Եփիմէի ներկայութեամբ։ Շարունակ միմեանց հանդիպելով, չարունակ միասին բեմ դուրս գալով, այնքան սովորել էինք միմեանց, որ դրանք մի տեսակ անհրաժեշտ պահանջ էին դարձել մեզ համար։ Թէև ուչ, բայց վերջապէս զգացի, թէ ես սիրում եմ նրան, սիրում եմ մի չատ սուրբ, չատ անկեղծ և միևնոյն ժամանակ չատ բուռն սիրով։

—Արդեօք նա էլ սիրում է ինձ...

Այս հարցն այժմ ես յաճախ էի կրկնում իմ մէջ, որ չափազանց հետաքրքրում էր ինձ, բայց որի պատասխանը տուել էին՝ օրիորդը իւր միամիտ վարմունքով։

Լաւ չեմ յիչում երբորդ թէ չորրորդ ներկայացման համար ընտրեցին Պետրոս Դուրեանի «Սև հոգեր» ողբերգութիւնը։ Խմբի միաձայն հաւանութեամբ Վաղինակի դերն ինձ յանձնուեցաւ, իսկ Նազենիկի դերը՝ Եփիմէին։ Ի՜նչ գեղեցիկ զուգադիպութիւն։ Այդ օրը խումբը դիտմամբ էր անում...

Ուրեմն մենք պէտք է խաղայինք երկու սմուսիննների, դժբաղդ, բայց հայրենասէր սմուսիննների դերը։ Ես չատ էի սիրում այդ դերը. թուում էր ինձ թէ ես իսկապէս Վաղինակն եմ, դժբաղդ զօրապետը, որ հայրենիքին զոհել է իւր աչքերը, իւր սիրելի կնոջ և քաղցրիկ զաւակի երեսը յաւիտեան չտեսնելու դատապարտուելով։ Արդեօք այդ նրանից էր, որ Նազենիկի դերը Եփիմէն պէտք է կատարէր...

Բայց հենց այն ժամանակ արհեստանոցիս գործերն այնքան չատապրական էին, որ ես անկարող եղայ կրկնութիւններին ներկայ գտնուելու։ Ընդհանուր կրկնութիւն նչանակուած էր կիրակի առաւօտեան ժամը 9-ին, իսկ ներկայացումը՝ նոյն օրը երեկոյեան ժամը 8-ին։ Թէև հաստատ որոչել էի, որ ընդհանուր կրկնութեանը մասնակցեմ, բայց այստեղ էլ մի ուրիչ արգելք պատահեցաւ։ Դէորգ Դ. կաթողիկոսի հրաւիրանօք ստիպուած էի

ԲԱՆԱՍԻՐԱԿԱՆ

ՄՈՒՐՁՈՒՄԻՆԻ ՑԻՇԵՐԱՏԱԿԵՐՊԱՆԻՑ *)

ԵՓԻՄԷ

Դ.

Թատրոնի մասին խօսքս ընդհատեցի վերը.—այդ, ի հարկէ, առանց պատճառի չէր։

X-եան օրիորդական դպրոցի դահլիճը, ուր մասնաւոր բեմի վրայ տրւում էին ներկայացումները, չատ փոքր էր։ Պակասում էին նոյնպէս յարմար դեկորացիաները, հագուստները և այլ կարասիք, որոնք անհրաժեշտ էին քիչ ու չատ կանոնաւոր ներկայացումների համար։ Բայց որովհետև ժողովուրդը սկըսել էր համակրանքով վերաբերուել դէպի թատրոնը, այստեղից առաջ էր գալիս անհրաժեշտ պահանջ նոյն դահլիճի վրայ առանձին բեմ աւելացնելու և դեկորացիաներ, զգեստներ ու այլ կարասիք պատրաստելու։

Օգոստոս ամսի սկզբներում այդ ամենը պատրաստ լինելով, մի նոր խումբ կազմակերպուեցաւ գլխաւորապէս ինտելիգենտներից։ Պէտք է ասել, որ որպէս առաջին, նոյնպէս և այս խումբը յօգուտ դպրոցի և ի սէր հասարակութեան առաջադիմութեան ներկայացումներ տալով, ոչ միայն որևէ անձնական չահ չունէր, այլ չատ անգամ նիւթական զոհաբերութիւններ էլ էր անում, չհաչուելով թանկագին ժամանակի զոհաբերութիւնը։

Այս խումբը նոյնպէս հրաւիրեց ինձ մասնակցելու։ Արդէն բաւական ծանօթ

*) Տես «Նոր-Դար» № 198.

առաջադէմ աշակերտուհիների ծնողների հետ, հերքեց նրանց ընդդիմախօսութիւնները, կշտամբեց, նախատեց նրանց և էլ չգիտեմ թէ ինչ արեց, սակայն աջողեց՝ հարեմական սովորութեան արմատները նրանց գլխից դուրս խլելով, համաձայնութիւն կայացնել։

Եւ ահա աւել քան ութն օրիորդներ, դպրոցի առաջադէմ աշակերտուհիներից, մեր տրամադրութեան տակ դրուեցան։

Բնականաբար և՛ խումբը, և՛ դպրոցն ուրախ էին այս աջողութեամբ. մէկը յաղթել էր իւր հակառակորդներին, միւսը ձեռք էր բերել իւր չահի աղբիւրը։ Իսկ ես... ես նոյնպէս ուրախ էի, որ Եփիմէն մեր խմբի մէջ էր։ Եւ իմ ուրախութիւնն անսահման էր. ես թեւեր էի առել, ինձ թուում էր թէ այնուհետև հրաշքներ պէտք է գործեմ բեմի վրայ։

Մենք սկսեցինք ներկայացումները մեծ աջողութեամբ։ Սրա ապացոյցն այն էր, որ դահլիճը միչտ լիքն էր լինում ընաիր բազմութեամբ և դեռ չատերն էլ չկարողանալով տոմսակ ձեռք բերել, դժգոհութեամբ հեռանում էին թատրոնից։ Զնայելով որ թատրոնը խլում էր ինձանից բաւական թանգ ժամեր, չընայելով որ ղրկւում էի ես դիչերուայ քաղցր քնից, այնուամենայնիւ այս ղբղկանքները չէին կարող դերակչռել այն քաղցր վայրկեաններին, որ վայելում էի Եփիմէի ներկայութեամբ։ Շարունակ միմեանց հանդիպելով, չարունակ միասին բեմ դուրս գալով, այնքան սովորել էինք միմեանց, որ դրանք մի տեսակ անհրաժեշտ պահանջ էին դարձել մեզ համար։ Թէև ուչ, բայց վերջապէս զգացի, թէ ես սիրում եմ նրան, սիրում եմ մի չատ սուրբ, չատ անկեղծ և միևնոյն ժամանակ չատ բուռն սիրով։

—Արդեօք նա էլ սիրում է ինձ...

Այս հարցն այժմ ես յաճախ էի կրկնում իմ մէջ, որ չափազանց հետաքրքրում էր ինձ, բայց որի պատասխանը տուել էին՝ օրիորդը իւր միամիտ վարմունքով։

Լաւ չեմ յիչում երբորդ թէ չորրորդ ներկայացման համար ընտրեցին Պետրոս Դուրեանի «Սև հոգեր» ողբերգութիւնը։ Խմբի միաձայն հաւանութեամբ Վաղինակի դերն ինձ յանձնուեցաւ, իսկ Նազենիկի դերը՝ Եփիմէին։ Ի՜նչ գեղեցիկ զուգադիպութիւն։ Այդ օրը խումբը դիտմամբ էր անում...

Ուրեմն մենք պէտք է խաղայինք երկու սմուսիննների, դժբաղդ, բայց հայրենասէր սմուսիննների դերը։ Ես չատ էի սիրում այդ դերը. թուում էր ինձ թէ ես իսկապէս Վաղինակն եմ, դժբաղդ զօրապետը, որ հայրենիքին զոհել է իւր աչքերը, իւր սիրելի կնոջ և քաղցրիկ զաւակի երեսը յաւիտեան չտեսնելու դատապարտուելով։ Արդեօք այդ նրանից էր, որ Նազենիկի դերը Եփիմէն պէտք է կատարէր...

Բայց հենց այն ժամանակ արհեստանոցիս գործերն այնքան չատապրական էին, որ ես անկարող եղայ կրկնութիւններին ներկայ գտնուելու։ Ընդհանուր կրկնութիւն նչանակուած էր կիրակի առաւօտեան ժամը 9-ին, իսկ ներկայացումը՝ նոյն օրը երեկոյեան ժամը 8-ին։ Թէև հաստատ որոչել էի, որ ընդհանուր կրկնութեանը մասնակցեմ, բայց այստեղ էլ մի ուրիչ արգելք պատահեցաւ։ Դէորգ Դ. կաթողիկոսի հրաւիրանօք ստիպուած էի

ԿՈՉՈՐԺՈՆՈՒԺ

— * —

Ժամանակակից ամենահետաքրքրական և ամենաարդիական հարցերից մեկի՝ Ռուսաստանում կրոնական հանդուրժողականության հարցի շուրջ ծավալված վեճերում ուշագրավ տեղ է գրավում Ռուսաստանի Սուրբ Սինոդի ներքին գործերի նախարարությանը ներկայացրած զեկուցագիրը, որի մասին մենք արդեն գրել ենք մեր նախորդ համարներից մեկում։ Այդ զեկուցագրում, որ կազմված է Սինոդի ներքին գործերի նախարարության դեպարտամենտի տնօրեն Ա. Ռոստովցևի կողմից, ներկայացված են հանդուրժողականության հարցի վերաբերյալ ռուսական հասարակության տարբեր խավերի տեսակետները։ Ռոստովցևի զեկուցագրի հեղինակը, որ ինքն էլ հանդուրժողականության կողմնակից է, ամենից առաջ ուշադրություն է դարձնում այն հանգամանքի վրա, որ հանդուրժողականության հարցը ռուսական հասարակության մեջ ամենևին էլ այնքան պարզ չէ, որքան կարող է թվալ առաջին հայացքից։ Ռուսաստանում կան մարդիկ, որոնք հանդուրժողականության հարցը դիտում են որպես ռուսական պետության հիմունքների ոտնահարում, որպես ուղղափառ եկեղեցու դեմ ուղղված հարված։ Ռոստովցևի զեկուցագրի հեղինակը ցույց է տալիս, որ այդ տեսակետը սխալ է, որ հանդուրժողականությունը ոչ միայն չի վնասում ուղղափառ եկեղեցուն, այլև ընդհակառակը, նրան մեծ օգուտներ է տալիս։ Ռոստովցևի զեկուցագրի հեղինակը ցույց է տալիս, որ հանդուրժողականության հարցը ռուսական հասարակության մեջ ամենևին էլ այնքան պարզ չէ, որքան կարող է թվալ առաջին հայացքից։ Ռուսաստանում կան մարդիկ, որոնք հանդուրժողականության հարցը դիտում են որպես ռուսական պետության հիմունքների ոտնահարում, որպես ուղղափառ եկեղեցու դեմ ուղղված հարված։ Ռոստովցևի զեկուցագրի հեղինակը ցույց է տալիս, որ այդ տեսակետը սխալ է, որ հանդուրժողականությունը ոչ միայն չի վնասում ուղղափառ եկեղեցուն, այլև ընդհակառակը, նրան մեծ օգուտներ է տալիս։

Ռոստովցևի զեկուցագրի հեղինակը ցույց է տալիս, որ հանդուրժողականության հարցը ռուսական հասարակության մեջ ամենևին էլ այնքան պարզ չէ, որքան կարող է թվալ առաջին հայացքից։ Ռուսաստանում կան մարդիկ, որոնք հանդուրժողականության հարցը դիտում են որպես ռուսական պետության հիմունքների ոտնահարում, որպես ուղղափառ եկեղեցու դեմ ուղղված հարված։ Ռոստովցևի զեկուցագրի հեղինակը ցույց է տալիս, որ այդ տեսակետը սխալ է, որ հանդուրժողականությունը ոչ միայն չի վնասում ուղղափառ եկեղեցուն, այլև ընդհակառակը, նրան մեծ օգուտներ է տալիս։

Ռոստովցևի զեկուցագրի հեղինակը ցույց է տալիս, որ հանդուրժողականության հարցը ռուսական հասարակության մեջ ամենևին էլ այնքան պարզ չէ, որքան կարող է թվալ առաջին հայացքից։ Ռուսաստանում կան մարդիկ, որոնք հանդուրժողականության հարցը դիտում են որպես ռուսական պետության հիմունքների ոտնահարում, որպես ուղղափառ եկեղեցու դեմ ուղղված հարված։ Ռոստովցևի զեկուցագրի հեղինակը ցույց է տալիս, որ այդ տեսակետը սխալ է, որ հանդուրժողականությունը ոչ միայն չի վնասում ուղղափառ եկեղեցուն, այլև ընդհակառակը, նրան մեծ օգուտներ է տալիս։

Ռոստովցևի զեկուցագրի հեղինակը ցույց է տալիս, որ հանդուրժողականության հարցը ռուսական հասարակության մեջ ամենևին էլ այնքան պարզ չէ, որքան կարող է թվալ առաջին հայացքից։ Ռուսաստանում կան մարդիկ, որոնք հանդուրժողականության հարցը դիտում են որպես ռուսական պետության հիմունքների ոտնահարում, որպես ուղղափառ եկեղեցու դեմ ուղղված հարված։ Ռոստովցևի զեկուցագրի հեղինակը ցույց է տալիս, որ այդ տեսակետը սխալ է, որ հանդուրժողականությունը ոչ միայն չի վնասում ուղղափառ եկեղեցուն, այլև ընդհակառակը, նրան մեծ օգուտներ է տալիս։

Ռոստովցևի զեկուցագրի հեղինակը ցույց է տալիս, որ հանդուրժողականության հարցը ռուսական հասարակության մեջ ամենևին էլ այնքան պարզ չէ, որքան կարող է թվալ առաջին հայացքից։ Ռուսաստանում կան մարդիկ, որոնք հանդուրժողականության հարցը դիտում են որպես ռուսական պետության հիմունքների ոտնահարում, որպես ուղղափառ եկեղեցու դեմ ուղղված հարված։ Ռոստովցևի զեկուցագրի հեղինակը ցույց է տալիս, որ այդ տեսակետը սխալ է, որ հանդուրժողականությունը ոչ միայն չի վնասում ուղղափառ եկեղեցուն, այլև ընդհակառակը, նրան մեծ օգուտներ է տալիս։

«ՅՈՒՆ-ՅՈՍ»-Ի ԽՄԲԱԳՐԱԿԱՆ ԿԱԶՄԻ ՀԱՅՏԱՐԱՐՈՒԹՅՈՒՆ

ՑԱՎԱԼԱԿԱՆ, 8 Ապրիլ.—Ժամանակ առ ժամանակ մեր թերթի խմբագրության հասցեին ստացվում են նամակներ, որոնցում մեզ խնդրում են տպագրել տարբեր անձանց ուղղված նամակներ։ Մենք ուրախ ենք կատարել այդ խնդրանքները, բայց միայն այն դեպքում, եթե նամակները ստորագրված են իրական անուններով։ Անանուն նամակները մենք չենք տպագրում։

ՀՅՈՒՍԻՍԱՅԻՆ ՀԱՐՑԵՐ

ՀԱՅԿԱԿԱՆ ՀԱՐՑԵՐ

Ռուսական կառավարությունը, ինչպես հայտնի է, որոշել է Ռուսաստանում գտնվող հայկական եկեղեցիների և վանքերի գույքերի հաշվառման ժամանակ ստեղծել հատուկ հանձնաժողովներ։ Այդ հանձնաժողովների կազմի մասին մենք արդեն գրել ենք։ Ինչպես հայտնի է, հանձնաժողովների կազմի մեջ մտնում են նաև հայ հոգևորականներ։ Այդ հոգևորականների ընտրության հարցը մեծ հետաքրքրություն է առաջացրել հայ հասարակության մեջ։ Ինչպես հայտնի է, հանձնաժողովների կազմի մեջ մտնում են նաև հայ հոգևորականներ։ Այդ հոգևորականների ընտրության հարցը մեծ հետաքրքրություն է առաջացրել հայ հասարակության մեջ։

Ինչպես հայտնի է, հանձնաժողովների կազմի մեջ մտնում են նաև հայ հոգևորականներ։ Այդ հոգևորականների ընտրության հարցը մեծ հետաքրքրություն է առաջացրել հայ հասարակության մեջ։ Ինչպես հայտնի է, հանձնաժողովների կազմի մեջ մտնում են նաև հայ հոգևորականներ։ Այդ հոգևորականների ընտրության հարցը մեծ հետաքրքրություն է առաջացրել հայ հասարակության մեջ։

Ինչպես հայտնի է, հանձնաժողովների կազմի մեջ մտնում են նաև հայ հոգևորականներ։ Այդ հոգևորականների ընտրության հարցը մեծ հետաքրքրություն է առաջացրել հայ հասարակության մեջ։ Ինչպես հայտնի է, հանձնաժողովների կազմի մեջ մտնում են նաև հայ հոգևորականներ։ Այդ հոգևորականների ընտրության հարցը մեծ հետաքրքրություն է առաջացրել հայ հասարակության մեջ։

Ինչպես հայտնի է, հանձնաժողովների կազմի մեջ մտնում են նաև հայ հոգևորականներ։ Այդ հոգևորականների ընտրության հարցը մեծ հետաքրքրություն է առաջացրել հայ հասարակության մեջ։ Ինչպես հայտնի է, հանձնաժողովների կազմի մեջ մտնում են նաև հայ հոգևորականներ։ Այդ հոգևորականների ընտրության հարցը մեծ հետաքրքրություն է առաջացրել հայ հասարակության մեջ։

Ինչպես հայտնի է, հանձնաժողովների կազմի մեջ մտնում են նաև հայ հոգևորականներ։ Այդ հոգևորականների ընտրության հարցը մեծ հետաքրքրություն է առաջացրել հայ հասարակության մեջ։ Ինչպես հայտնի է, հանձնաժողովների կազմի մեջ մտնում են նաև հայ հոգևորականներ։ Այդ հոգևորականների ընտրության հարցը մեծ հետաքրքրություն է առաջացրել հայ հասարակության մեջ։

ՀՐԱՏԱՐԱԿՈՒԹՅՈՒՆ

«ՅՈՒՆ-ՅՈՍ»-Ի ԽՄԲԱԳՐԱԿԱՆ ԿԱԶՄԻ

Ռուսաստանի հոգևոր գրաքննության կողմից թույլատրված է տպագրության։ Տփղիս, 7 Ապրիլի 1898 թվին։ Գրաքննության կոմիտեի նախագահ՝ Ա. Ռոստովցև։ Գրաքննության կոմիտեի քարտուղար՝ Ն. Ռոստովցև։

Տպագրված է «Յուն-Յոս»-ի խմբագրական կազմի հրատարակության տպարանում։ Տփղիս, Ռուսական փողոց, № 15։ Տպարանի տնօրեն՝ Ա. Ռոստովցև։

տամտութեամբ պաշտպանելու է հասարակաց կարգերը և Ֆրանսիայի օրէնքները։ Մինիստրութեան նախագծի քննութիւնից յետոյ, կառավարութիւնը յայտնել իւր վստահութիւնը։ Այդ դեկլարասիօնն ընդունեց բուռն ծափահարեցին կեդրոնի և ձախակողմեանների կողմից։

ԲՈՐՍԱ

ՊԵՏԵՐԲՈՒՐԳ, 9 Նոյեմբերի

—

Մուրհ. կուրսը, 3 ամսով, Լոնդոնում 10 Ֆ. ստեր. համար 94,₅₀ ռակ.
Ռուբլինի 100 մարկ. 46,42½ —
Պարիզ 100 ֆրանկի. 37,³/₄ ռակ.
Մուրհ. կուրսի. տրամադրութիւնն Քոլլ է.
Նոր կտրած պօլտմպ. 7,63 առք. 7,66 ծախ.
Մաքսային կարոնը (100 մետալ րուբլուն).
. . 152½ առք. 153½ ծախ.
Արծաթը . . . . —
Բօրսային գեղչը . 5½ մինչև 7½%
Պետ. բան. Ա. հրատ. 5% տոմս. 102⅜ առք.
2-րդ . . . 102½ ծախ.
1883 Քուի 6% ռակետալ բիլետը. 154¼ ռակ.
1884 Քուի 5% — — 161 առք.
Արևելեան 2-րդ փոխ. 100 և 1000 րուբլիանոց 5% Ռ. հրատ. 101½ —
,, ,, ,, Գ. հրատ. 102⅜ ռակ.
1864 Ք. Ա. Ներքին փոխառու.
վիճակահան. 5% տոմսեր . 245½ —
1866 Ք. Բ. ,, ,, 222⅜ —
Արքունի երկաթուղային բիլետը 102 առք.
Ներքին փոխառ. 4% I սերիան 93⅞ ռակ.
,, ,, II սերիան 93½ —
,, ,, III սերիան 93¼ առք.
,, ,, IV սերիան 93¼ ռակ.
4½% երկաթուղ. փօթ I հրատ. 99¼ —
,, II հրատ. 1893 Ք. 99¼ ռակ. և 1893 Ք. փոխառութեան . . . . . 99¼ առք.
Ագն. կալ. բան. 5% գրաւաթ. 100⅝ —
,, ,, 4½% — 98⅜ —
Արք. ազն. կալ. բան. 5% վիճակահանութեան տոմսերը . 191½ ռակ.
4½% շինական հոզ. բանկի վկայ. 98⅜ առք.
Հարաւ-Արևմտեան երկաթուղ.
4% օբլիգացիան . . 91½ առք.
Մոսկուա-Ռիազանի . . 91¼ —
Ռիազան-Ուրալի . . . 98⅜ —
Կուրսկ—Կիևի . . . 98½ ռակ.
Կալ. փոխառ. վարկի ընկեր.
4½% ընկեր. գրաւաթղթերը 155 առք.
5% . . . . . 100½ —
Պետերբուրգի քաղ. վարկի ընկ.
5% օբլիգացիան . . . 100⅜ ռակ.
Մոսկուայի . . . . 100½ առք.
Օդեսսայի 5½% . . . 100½ —
Թիֆլիսի . . . . . 97½ ծախ.
Լեհաստանի կալ. բանկի 5% գրաւաթղթերը . . . 99⅜ առք.
Խերսոնի նահանգի կալ. բանկի 5% 5½ գրաւ. Քղ. 100¼ ռակ. և 99⅞ ռակ.
Խարկովի կալ. բանկի 5% . 100½ —
Գալտաւայի . . . 99⅜ առք.
Ցարսկի . . . 100½ ռակ.
Կիևի . . . . 100½ —
Մոսկուայի . . . 100½ —
Բեսսարաբիա—Տաւրիկեան . 99½ առք.
Նիժն.—Տոմար. . . 100 —
Դոնի . . . . 99½ ռակ.
Վիլնայի . . . 99⅜ առք.
Թիֆլիսի 5% և 6% . 100 առք. 99 ծախ.
Կաթարինի . . 100 — 99 —
Ակցիաների գները . . 488 ռակ.
Միջազգային առևտրական . 497 —
,,Արտ. առևտր. առև. բանկի 313 —
Վոլգա-Կամայի առևտրակ. . 915 ծախ.
Սիբերի բանկի. . . 660 —
Բեսսարաբ.—Տաւրիկ. . 585 առք.
Խարկովի կալուածական . 503 —
Պետերբ.-Տալալի . . 422 ռակ.
Գալտաւայի . . . 611 ծախ.
Նիժեգորոդ.-Սամարայի . 635 —
Վիլնայի . . . 609 —
Դոնի . . . . 715 —
Կիևի . . . . 800 —
Մոսկուայի . . . 610 —
1827 Ք. կրակից ապահովուղ ռուսաց ընկերութիւն. . 1210 առք.
Հիսիս. ապահովուղ ընկ. . 270 —
,,Ռոսսիա'' ,, ,, . 315 ռակ.
Ռուսաց նաւագնացութեան և առևտրի ընկերութիւն . 700 առք.
,,Կաւկազ և Մերկուրի'' ընկ . 405 —
Ռուս. երկթ. գլխ. ընկեր. . 264 ռակ.
Մոսկուա-Ռիազանի երկաթ. . 475 ապք.
Կուրսկ-Կիևի . . . 394 ռակ.
Որբինսկ-Ռոլդսվի . . 86⅜ —
Գրեազ-Ցարից. . . 163½ —
Հարաւ-Արևմտեան . . 112½ —
Բորսայի տրամադրութիւնը մեղմ է։

Խմբագիրը—հրատարակիչ՝
ՍՊԱՆԴԱՐ ՍՊԱՆԴԱՐԵԱՆ

ՏԵՂԵԿԱՏՈՒ

Պետական բանկում նոյեմբերի 1-ին տեղի ունեցան վիճակահանութեան ժամանակ հետևեալ տոմսերը տարան

Չինդհարիւրական րուբլի.

Տոմս.

№№	Սերիայի № №
1.	4988, 5903, 7403, 15252.
2.	1721, 4314՝ 11175.
3.	1930, 3267, 3701, 4988, 9346, 10102, 11699.
4.	11699, 4, 152, 3035, 3328, 4387, 5443, 5805, 7659, 8047, 8752, 9451.
5.	5473, 10536.
6.	871, 1222, 9435, 10703, 14843.
7.	930, 1333, 3975, 6550, 7882, 9865, 12050.
8.	368, 3151, 3199, 4264, 4884, 7109, 10416, 11162, 11471, 14146, 14861, 15923.
9.	837, 1640, 3873, 5474, 6665, 8049, 12799.
10.	1164, 3500, 3754, 4791, 5304, 13189.
11.	5357, 13049.
12.	162, 970, 2547, 3751, 5865, 8052, 9534, 14924.
13.	1263, 3638, 12108, 14187, 14506.
14.	1756, 2380, 6440, 7849, 8967, 9162, 9479, 14193.
15.	124, 2276, 4884, 10762, 15404.
16.	2134, 5708, 7383, 15484.
17.	1861, 4489, 5527, 5885, 11468, 13781, 15756.
18.	5102, 7252, 10021, 13438, 15010.
19.	5424, 6126, 6528, 7454, 7578, 7726, 9195, 11113.
20.	1579, 4798, 6128, 6722, 7976, 8804, 10092, 11600.
21.	1596, 1854, 6545, 7230, 7765, 9323, 9456, 10219, 10748, 11150, 11521, 11743, 14147.
22.	1669, 2369.
23.	9367, 10372.
24.	2027, 11192, 15982.
25.	2543, 7369, 10413, 10703.
26.	937, 5695, 12616, 13873, 15422.
27.	391. 5019, 9029, 12167.
28.	1765, 9342, 12277, 13118, 14034, 14548.
29.	932, 2879, 5093, 5355, 11547, 14939.
30.	5539, 6804.
31.	4916, 7138.
32.	8056, 13525, 13902, 15913.
33.	1261, 3114, 5327, 7897, 10347, 12243, 15510.
34.	2606 2998, 4465, 6588, 6844, 8585, 9141, 10848.
35.	1304, 5407, 6743, 9115, 14087, 14816, 15694.
36.	1061, 2358, 7260, 13953.
37.	2814, 4324, 9879, 14634, 14799, 15673.
38.	389, 412, 2638, 2806, 3357.
39.	889, 3920, 13445.
40.	6209, 10614, 11358.
41.	6810, 10437, 13164.
42.	5425, 11528, 13788, 14115, 14412.
43.	3624, 6266, 6369, 6629, 7960, 8158, 8195, 9638, 11632, 13289.
44.	6966, 9022, 12653, 12959.
45.	10, 3774, 4248, 15294.
46.	4540, 7560, 7930, 10671.
47.	3370, 14350, 14458.
48.	15950.
49.	1819, 3816, 15155, 15236.
50.	6356, 6613, 15738.

Երկաթուղի

Թիֆլիսից Բաթում է գնում մարդատար № 2 գնացքը առաւօտեան 9 ժ. 30 ր., և Բաթում հասնում է երեկոյեան 9 ժ. 45 ր.

Թիֆլիսից Բաթում է գնում № 4 պոստային գնացքը, երեկոյեան 6 ժ. 50 ր., և Բաթում է հասնում առաւօտեան 8 ժ. 15 րոպէին։

Թիֆլիսից Բագու է գնում պոստային № 3 գնացքը՝ ցերեկը ժամը 1-ից 20 ր. անց։

Բաթումից դուրս է գալիս մարդատար № 1 գնացքը առաւօտեան 9 ժ. 45 ր. անց, իսկ *Թիֆլիս* է հասնում երեկոյեան ժամը 9-ից 52 ր. անց։

Բաթումից դուրս է գալիս պոստային № 3 գնացքը գիշերուայ ժամը 11-ից 25 ր. անց, իսկ *Թիֆլիս* է հասնում ցերեկը ժամը 12-ին 25 ր. անց։

Բագուից պոստային № 4 գնացքը դուրս է գալիս գիշերուայ ժամը 11-ից 10 ր. անց և Թիֆլիս է հասնում երեկոյեան ժամը 5-ից 50 ր. անց։

Թիֆլիսից Գանձակ գնում է № 47 գնացքը երեկոյեան ժամը 9-ից 20 րոպէ անց։

Գանձակից Թիֆլիս է գալիս № 48 գնացքը ցերեկը ժամը 1-ից 30 րոպէ անց։

ՅԱՅՏԱՐԱՐՈՒԹԻՒՆՆԵՐ

ԿԱՆԱՆՑ ԱՆԴԱՄԱՀԱՏԱԿԱՆ ԲՈՒԺԱՐԱՆ

Մշտական մասնաճակալներով։

Կանանց բոլոր հիւանդութիւնները ունեցողների ընդունելութիւնը լինում է նախօրօք տուած յայտարարութեամբ։

ԵՐԹԵՒԵԿ ՀԻՒԱՆԴԻՆԵՐԻ ԸՆԴՈՒՆԵԼՈՒԹԻՒՆԸ լինում է երկուշաբթի, չորեքշաբթի և ուրբաթ օրերը ժամը 1—3 կէսօրից յետոյ։ Էլեքտրականութեամբ բժշկութիւնը Apostoli եղանակով լինում է երեքշաբթի և շաբաթ օրերը ժ. 11—12.

Թիֆլիս, Ռեստովսկայա փ. № 21.

Բուժարանի տեսուչ՝
Մ. Գ. ՄԿՐՏՉԵԱՆՑ.

30—8.

Լոյս տեսաւ եւ վաճառւում է

ՎԵՀԱՓԱՌ ՀԱՅՐԻԿԸ

Գրէց

ՅԱԿՈԲ ՃԱՂԱՐԲԵԳԵԱՆ

Դիմել Թիֆլիս հեղինակին։

Գինն է 10 կոպէկ։

ԱՌԱՋԻԿԱԿԱՆ **1894** ԹՈՒԱԿԱՆԻՆ

(ՏԱՍՆԵՒՄԷԿԵՐՈՐԴ ՏԱՐԻ)

ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ-ԳՐԱԿԱՆԱԿԱՆ

ՆՈՐ-ԴԱՐ

ԱՄԵՆՕՐԵԱՑ ԹԵՐԹ

Թիֆլիսում

Կը հրատարակուի նոյն դիրքով եւ ծրագրով ամեն օր, բացի կիրակի եւ տօներին հետեւեալ օրերից։

(Տարուայ ընթացքում ,,Նոր-Դար''-ը լոյս կը տեսնի առնուազն 220—225 անգամ)

«ՆՈՐ-ԴԱՐ»-Ը ՍՏԱՆՈՒՄ Է ԵՒ ՍԵՓԱԿԱՆ ՀԱՐՈՒԱԳԻՐՆԵՐ

«Նոր-Դար»-ի տարեկան գինն է 10 րուբլի, վեց ամսուանը՝ 6 րուբլի, Թիֆլիսից դուրս ամիսը 1 ր. 50 կ., հատով դուրսը՝ 7 կ., Թիֆլիսում՝ 5 կոպ.։

ԵՒՐՈՊԱՑԻ, ԹԻՒՔԻԱՑԻ և այլ հեռաւոր երկիրների բաժանորդները վճարում են տարեկան 40 ֆրանկ։

ԱՄԵՐԻԿԱՑԻ բաժանորդները վճարում են տարեկան՝ 8 դոլլար։

Նոր-Դար»-ին բաժանորդ են գրւում իւրաքանչիւր ամսի 1-ից միայն։

ԹԻՖԼԻՍՈՒՄ՝ բաժանորդ են գրւում ինչպէս «ՆՈՐ-ԴԱՐ»-ի խմբագրատանը։

Խմբագրատունը գտնւում է Պուշկինսկայա փողոցում, Սկուերի դիմաց։

Օտար քաղաքներից դիմում են խմբագրութեանը՝ Тифлисъ, въ Редакцію ежедневной газеты «НОРЪ-ДАРЪ» կամ Tiflis (Caucase) Redaction du journal ‹Nor-Dar›.

Խմբագիր հրատարակիչ՝ ՍՊԱՆԴԱՐ ՍՊԱՆԴԱՐԵԱՆ

Ծանուցումն. Ներկայ 1893 թուականին կանխօրէն խոստացել էինք բաժանորդներին տալ 216—220 համար։ Խոստումնիցդուրս ասէլ հաշուել տալով, այժմուանից կարելի է տեսնել, որ առաջիկայ դեկտ. 31-ին «Նոր-Դար»-ի համարների թիւը կը հասնի հաւանականօրէն մինչև 230-ը։

Այս տարի դեկտեմբերի 20-ին «Նոր-Դար»-ը կը բոլորէ իւր տասը տարուայ գոյութեան շրջանը և այդ առթիւ առաջիկայ տարին՝ 1894-ին խմբագրութիւնս մտադիր է կիրակի օրերն էլ «Նոր-Դար»-ը հրատարակելու, եթէ բաժանորդների թիւը պահանջած չափով ուելանայ։

Մինչև այժմ էլ ամենից շատ համարներ տալով, խմբագրութիւնս ոչ մի հոլով դուրս չէ ասէլ ծախ ասէլ, չը հաշուելով մտաւոր, բարոյական և ֆիզիքական այն ասէլի մեծ աշխատութիւնը և ոյժերի լարումը, որ գործ է դնւում այժմեան պայմաններում մի ամենօրեայ հայոց թերթ հրատարակելու վրայ։

ՏՊԱՐԱՆ ՀԱՅՈՑ ՀՈԳԵՒՈՐ ՏԵՍՉՈՒԹԵԱՆ

ՇՈՒՐՋՈՒՄ

Ներկայ Հոկտեմբերի 16-ին Հոգևոր Իշխանութեան կարգադրութեամբ, թեմական դպրանոցի Հոգաբարձութիւնն ինձ կառավարիչ նշանակեց Հոգևոր տեսչութեան տպարանի։

Ուստի յայտարարում ենք, որ Հոգևոր տեսչութեան տպարանն ունի բազմատեսակ տառեր, պատրաստուած վերջին ճաշակով։ Ընդունում եմ ամեն տեսակ պատուէրներ տպագրելու, Հայերէն, ռուսերէն, Թուրքերէն և Ֆրանսերէն։ Գները չափաւոր և ձեռնտու են։

Օտարաքաղաքացիք կարող են դիմել ուղղակի Հայոց Հոգևոր տեսչութեան անուամբ։ Պատուէրները ճշտութեամբ կը կատարուին։

Կառավարիչ տպարանի՝
ՆԵՐՍԷՍ ՍԱՐԳՍԵԱՆ ԱՐԶԱՆԵԱՆՑ.

(504) 6—4.

„ՓԱՌՔ ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ“

(ՀԱՅՈՑ ԹԱԳԱՒՈՐՆԵՐԻ ՊԱՏԿԵՐՆԵՐ)

Գինը ճանապարհածախսով 100 հատը 60 րուբլի.
» » 10 » 6 »
» » 1 » 1 »

Ցանկացողները կարող են նալոժնի-պլատեժով ստանալ դիմելով Москва, армянская церковъ Ивану Гечеву.

Թիֆլիսում վաճառւում են Միքայելեան կամուրջի վրայ, Սիմէօն Մատինեանցի խանութում.

(506) 4—4

„ՎԱՃԱՌԵԼՈՒ ՀԱՄԱՐ ՊԱՏԱՀԱԿԱՆ ԻՐԵՐԻ ԸՆԴՈՒՆԵԼՈՒԹԻՆԸ ՇԱՐՈՒՆԱԿՈՒՄ Է“

Ա Ի. ՍԻԼԻՆԻ *ուճարքի սրահում*, **ՄՈՍԿՈՒԱ**, *պատասխ* **ՍՈԼՈԴՈՎՆԻԿՈՎԻ**, *մուտքը* **ՆԵԳԼԻՆՆԻՑ**։

Լիակատար կահաւորանք, բրոնզ, երաժշտական գործիքներ, նկարներ, ոսկի, արծաթ, հազուագիւտ մեղխիօր, զանազան ժամացոյցներ եւ ուրիշ աւելի տեսակ իրեր։

(M) 4—4.

Дозв Цензурою Тифлисъ, 10-го Ноября 1893 г. Տպարան և Վիմագ. Ա. Մելիք-Շահնազարեանցի։ Типо-Лит. А. Меликъ-Шахназаріанца. Воронц. Набережн., д. Григорьянъ Арм. Приход. Школы.